

Koulumuistelujani

Marjo lähdössä kouluun 1. koulupäivänään vuonna 1979.
Kuva: Marjo Ehrukaisen kotialbumi.

Ala-aste

Aloitin Haminan Keskuskoulun ala-asteella, siihen aikaan sitä sanottiin ‘ala-asteeksi’. Ohessa on kuva minusta ensimmäisenä koulu-aamuna. Koulumatkat kuljin kävellen, eikä matka edes ollut pitkä. Kevät- ja syysaikaan kuljin pyörällä. Koulu oli kerrostalomainen vanha rakennus, ehkä 50-lukulainen, pitkät käytävät ja luokkahuoneita, mielestäni tiloiltaan mukava. Opettajat olivat pääsääntöisesti aika tiukkoja ja vahva-auktoriteettisia, joukossa oli yksi tai kaksi vähän rennompaa, meidän lasten mielestä. Sen aikakauden opettajilla oli osalla hyvinkin ankara tapa opettaa ja rangaistukset olivat jotain ihan muuta, kuin tänä päivänä. Näihin kuului esimerkiksi nurkkaan laittaminen ja oppilaiden päiden paukkaseminen yhteen, takaraivot paukkastiin jos pölpöt-

ti. Tätä varten piti itse mennä luokan eteen. Toisena esimerkkinä joku opettaja ripusti kerran oppilaan takista naulakkoon roikkumaan. Luulen, etteivät ne olleet siihenkään aikaan kyllä ihan sallittuja. Kaverit olivat kivoja, joita minulla oli eritoten paljon. Oli iso kaveripiiri.

Hauskinta koulussa oli tietenkin välitunnit, siihen aikaan oli sellainen ikään kuin peli tangoilla nimeltä ‘kilpominen’. Se oli hyvin suosittu ja todella mukavaa ajanvietettä, siinä hypättiin tangon yli puolelta toiselle käsiä apuna käyttäen ja yritettiin saada toinen toisella puolella kiinni. Myös apinakeinut ja erilaiset pihaleikit oli suosittuja. Välitunnilla todella harvoin vaan seisoskeltiin ja rupateltiin. Ikävintä oli ruokailu, ja ehkä myös enkun tunnit. Ruokailu siksi, koska siihen aikaan oli todellakin pakko syödä, ja keittäjät laittoivat sen ruuan valmiiksi lautaselle. Itse ei saanut valita sitä määrää, eivätkä ruuat mielestäni olleet hyviä, olin siihen aikaan vähän ronkeli. Englannin opiskelusta tykkäsin, mutta opettaja oli yksi koulun pelätyimmistä, sellainen ilkeä ja tiukka.

Opetus oli semmoista, jotenkin hirmu sääntillistä. Luokassa vallitsi pääsääntöisesti hiljaisuus, koska opettajilla oli se auktoriteetti. Opettajista muistan todellakin monta, valitsen 3–6. luokkien ajan olleen luokanopettajamme. Hän oli yksi koulun kivoimmista opeista. Hän oli hauska ja rento mutta osasi pitää myös kuria ja jakoi myös rangaistuksia aika tasaiseen tahtiin, aika herkästikin. Hän suhtautui ystävällisesti oppilaisiin, mikä oli sinä aikana aika poikkeuksellista. Hänen tunneiltaan saattoi esimerkiksi aika rennosti ”pulpattaa”, sillä tiesi sen, että se on hänelle ookoo, mutta välillä yhtäkkiä hän saattoikin käskä käyttävään tai arestiin myöhemmin. Muutoin opettajia sattui kohdalleni laidasta laitaan, äsken tulin kertoneeksi kivasta opettajasta. Ne inhottavat opettajat olivat todella vanhanaikaisia, heidän opetustapansa olivat ehkä jostain 50-luvulta vielä tuolloin 70-

luvun lopulla ja 80-luvun aikana, jolloin kävin ala-astetta. He olivat ankaria, rangaistuksia tuli herkästi, ja he olivat ilkeitä sanallisesti. Oppilaana minä olin kiltti, mutta eloisa. Luokan keskivertoa, vähän jopa parempikin oppilas arvosanoja miettien.

Aamunavauksiin “marssittiin” jonossa, seisottiin luokittain riveissä ja kuunneltiin joku aamun hartaus ja monesti veisattiin sitten vielä virsi. Sitten lähdettiin taas luokkaan ja aloitettiin päivän opiskelut. Koulussa juhlittiin tietysti kevät- ja joulujuhla, lisäksi oli monitoimipäivä ja useampi koulun disko vuodessa. Eritoten monitoimipäivää odotimme hulluna, sinä päivänä ei ollut tavallista koulua ollenkaan. Silloin koulussa oli erilaisia askartelupajoja ja myös disko. Kaikkeen sai osallistua vapaaehtoisesti, tai katsella vain vieressä. Ei ollut pakollista mennä paja pajalta eteenpäin tai tanssia diskossa. (naurahdus viimeistä virkettä selostaessa) Harrastuksina ja vapaa-ajan viettöä siihen aikaan menin kaikkiin koulun kerhoihin, joita oli tarjolla. Näihin kuului esimerkiksi musiikki-, voimistelu- ja näytelmäkerho. Harrastin myös ratsastusta, hevoset olivat erittäin rakkaita minulle. Myös monet kaverit kävivät koulun kerhoissa, se oli kivaa yhteistä puuhaa. Vapaa-ajalla leikittiin myös paljon erilaisia pihaleikkejä, talvisin lumileikkejä ja luisteltiin todella paljon. Sisällä ei juurikaan aikaa vietetty, paitsi ruoka-aikoina.

Kun ensimmäistä kouluani tulee mietittyä, nousee jotenkin se ajatus, että no, aika kultaa muistot. Tuntuu, että se oli hienoa aikaa ja sitä on tiettyllä tapaa ikävä. Ja tiettyjä opettajia myös, ehdottomasti haluaisin nähdä heitä vielä. Jätin tämän ensimmäisen kouluni hyvillä mielin ja hirvittäväällä jännityksellä seiskaluokalle, kuten muutkin ystävät. Oli innostunut olo tottakai, kun pääsi niin sanottuun “isojen kouluun”. Siirtoa sinne ja eroavaisuuksia muistelllessani, no, ihan lähtökohtaisesti koulunkäynti erosi niin, että seiskalle siirtyessä tiedettiin olevamme ns. “mopoja”. Mopoille sai tehdä, ja tehtiin, jäynää ja ikään kuin kiusattiin eritasoisesti, ja se kuului kulttuuriin ja oli sallittua. Tietysti tuli myös isompi määrä opettajia, kaikki nämä ihan “perus” pidemmät päivät ja laajemmat opiskeltavat jne. Uusi koulutila ja kaikki, olihan siinä opettelemista. Sieltäkin löytyi opettajia laidasta laitaan, oli rennompia ja tiukempia, sen suhteen ei juurikaan tullut eroa. Ala-asteella kehuja vielä harvoin sai, mutta yläasteella ei enää oikeastaan ollenkaan. Kavereiden kanssa yleiset tekemisistä ja peleistä vaihtuivat hengailuun, välitunneilla seisoskeltiin ja juteltiin. Vapaa-ajalla alettiin käydä kaupungilla, siellä käveltiin ja katseltiin ja ihmeteltiin menoa. Ylä-asteella ei ollut tarjolla enää koulun kerhoja, joten nekin jäivät.

Yläaste

Yläasteen aloitin Pappilansalmen yläasteella Haminassa. Yläasteella kuljin koulumatkat enää vain kävellen, enkä oikeastaan edes tiedä miksi, olisivatko pyörästä vaihteet hajonneet. Matkat olivat lyhyitä. Koulu oli kaksikerroksinen, mahdollisesti 70-lukulainen, aika sokkeloinen rakennus. Arkkitehtuurillisesti, kyllähän se erosi vanhasta (ala-asteesta). Ala-asteen luokat sekoittuivat ja luokkakaverit vaihtuivat täysin. Myös Haminan eri alakouluista tuli meidän kouluun yläkoululaisia, joten tuli ihan uusia kasvoja. Luokkalaisiin tuli mukavia uusia tuttavuuksia ja uutta kaveripiiriä. Opettajissa oli taas monenlaista persoonaa ja heillä monenlaista opetustyyliä. Ohessa kuva minusta 8. luokalta.

Yläasteella hauskinta oli varmaan ruokavälkkä, sillä silloin koulun alueelta sai lähteä pois, muun muassa kauppaan. Muutenkin välitunneilla sai käydä tupakkapaikalla, itse en tupakoinut, mutta lähdin monesti mukaan seuraksi. Ikävintä oli, no, yleisesti koulunkäynti ei silloin enää niin maistunut. Lisäksi, esimerkiksi matikassa, jos tippui kärryiltä, niin silloin oikeasti tippui kärryiltä. Siihen ei niin paneuduttu, eikä koulun ja kodin välistä yhteistyötä oikein ollut. Ei hyvässä, eikä pahassa. Ehkä juuri siitä syystä koulunkäynti alkoi maistua niin puulta, koska siihen ei saanut sitä tarvittavaa tukea, jos jostain ei osannut. Oli helpompi lyödä läskiksi koko homma.

Marjo yläasteen 9. luokalla syyslukukaudella 1987.
Kuva: Marjo Ehrukaisen kotialbumi

Opetus oli hyvinkin samanlaista kuin ala-asteella, mutta alueet olivat laajempia ja asiaa tuli reippaammalla tahdilla. Opettajien joukosta tekee taas mieli mainita luokanopettajamme, sillä hän oli rento ja ystävällinen. Opetus oli yleisestikin sellaista, että opettajat puhuivat, kirjoittivat jotain taululle, tehtiin muistiinpanoja, tarkistettiin läksyjä. Varmaan aika samanlaista kuin opiskelijoilla nykyäänkin, en osaa varmaksi sanoa. Kuten ala-asteellakin, opettajia oli laidasta laitaan. Osa oli tiukkoja, osa rentoja, osa nuorempiakin ja osa tosi vanhoja. Heillä vanhanaikaiset opetusmenetelmät kyllä puri. Omasta mielestäni yläasteellakin olin edelleenkin kiltti, myöskin eloisa ja puhelias. Murrosiänkin vuoksi alkoi toisaalta myös olemaan semmoista kapinamieltä, kun opettajat olivat ankaria aiheettomastikin. Kieltämättä välillä ehkä olin vähän villikin. Keksimme toisinaan luokkakavereiden kanssa kaikenlaisia hullutuksia, saatoimme esimerkiksi askarrella oppikirjasta vapuviuhkan. Se oli olevinaan niin hauskaa, kun se oli semmoinen räjähtänyt, ja lumiveistospäivänä saatoimme tehdä ei-niin suotavia esityksiä.

Aamunavaukset menivät samalla tavoin kuin ala-asteellakin. Juhlatilaisuudetkin, lukuunottamatta monitoimipäivää, olivat samat kuin ala-asteella. Monitoimipäivää ei siis enää järjestetty. Vapaa-aikamme kaverien kanssa vietimme suositussa kahvilassa istuskellen ja kaupungilla hengailen. Tyypillistä oli myös istua tietyn kaupan portaikossa, sekä kerrostalokotiemme rappukäytävissä rupattelemassa tunnista toiseen. Siinä sai naapurit lähteä ja tulla, me vaan vähän väistimme, eikä kukaan häätänyt pois. Se oli aika vauhdikasta ja villiä aikaa, eikä sitä loppujen lopuksi ole kauheasti ikävä. Hyvä, että siitä kasvuvaiheesta on päästy ohi. Yläasteen jätin erittäin hyvillä mielin, iloisena, että peruskoulu on ohi, ja että pääsee itse valitsemaan opiskelun ja koulun.

Siirtymä yläasteelta ammattikouluun koti- ja laitostalouden peruslinjalle

Peruskoulun jälkeen menin vuoden 1986 syksyllä ammattikoulun. Halusin vaihtaa kaverin kanssa maisemaa ja kokeilla vähän omia siipiä. Paikkakuntavalintaan vaikutti myös serkkuni, joka toivoikin, että hakisin Ilomantsiin samaan kouluun, jossa hän jo opiskeli. Koska ikäni ei riittänyt vielä kouluun, johon ensisijaisesti halusin, ajattelin, että vuosi on sama viettää melkein missä vaan koulussa, mikä vähänkin kiinnostaa. Koin myös, että kyseinen koulutus on yleisesti hyödyksi elämään ja tätä taisi äitinikin tähdentää.

Uuteen kouluun siirtyessäni tunnelmat olivat erittäin odottavaiset ja eloiset, toki jännittyneetkin. Kaikki opettajat tuntuivat tasaisen rennommilta, opetus oli oppilaslähtoisempää ja rauhallisempaa. Innostuin opiskelusta aivan uudella tavalla, ja arvosanani olivat tosi hyviä. Opettajat olivat ystävällisiä ja ammattitaitoisia opetuksessaan. Opettajista hyviä tekivät mielestäni nämä kyseiset seikat, sekä rauhallinen, maltillinen opetustapa ja kiireettömyys. Huonoja opettajia ei oikeastaan minun kohdallani ollut. Ylipäätään opiskelijoita kohdeltiin kaikin puolin hyvin. Mieleeni ei tule erityisemmin mitään moitittavaa, toisaalta luokallani oli vain tyttöjä ja naisia. Tiedä häntä, jos kohdeltu olisi muuttunut poikien kanssa.

Koulussa opiskelu vastasi odotuksiani, mutta opin vielä enemmän kuin odotin sinne mennessäni. Oli hienoa huomata, ettei olekaan mitenkään niin tyhmä kuin yläkoulussa kelkasta tippuessaan saattoi luulla, vaan että oppii, osaa ja pystyy. Opiskelussa oli mukavaa lähes kaikki. Erityisesti tykkäsin ehkä lastenhoidon harjoittelutunneista, vaikkakin se tehtiin nukeilla. Ihan kaikista ruoanlaittotunneista en pitänyt, teimme joka päivä koko koululle ruuan. Muun muassa monta kymmentä kiloa maksan käsittelyä sattui usein minun kohdalleni, 16-vuotiaasta se tuntui aika ällöltä puuhalta.

Olin koulussani vain peruslinjan ensimmäisen vuoden. Opintoja olisi ollut mahdollisuus jatkaa, mutta minua odottivat jo uudet tuulet. Opettajani tinki tinkimistään minua jäämään, hänestä olisin ollut hyvä kyseisellä alalla. Häntä suretti kun lähdin. Se tuntui vähän pahalta, mutta minulle jääminen ei olisi ollut minkäänlainen vaihtoehto. Tiesin, että ammattini tulee olemaan ihan muu, eikä kyseiset opinnot olisi minua työnä kiinnostaneet, pelkästään elämäntaitoina. Tämän koulutukseni vaiheen jälkeen työskentelin noin 5 vuoden ajan, minkä jälkeen vasta hakeuduin uudelle koulutusalalle.

Siirtymä työelämästä terveydenhuolto-oppilaitokseen lähihoitajan koulutukseen

Aloitin lähihoitajaopiskelun vuonna 1994. Olin jo aiemmin päättänyt, että haluaisin tehdä töitä lasten ja nuorten kanssa, ja tämän päätöksen tein itse ilman muiden vaikutusta. Lastenhoitoala oli jotenkin automaattinen, sillä olin kasvanut perhepäivähoitajan tyttärenä. Olin tykästynyt kovasti siihen työhön. Tunnelmat koulun alkaessa olivat oikein hyvät ja innostuneet. Oppilaitoksessa opiskelu oli aikuismaisempaa, ja siihen kuului paljon käytäntöä, ei pelkkää opettajan puheen kuuntelelun. Muistiinpanotkin tehtiin jotenkin käytännönläheisemmin. Yleisesti ottaen opiskelijoita kohdeltiin hyvin. Luokallani ei ollut yhtään alaikäistä, joten aikuismaisemminkin, olimme jollain

lailla tasavertaisemmin opettajien kanssa. Kyseessä oli ensimmäinen koulutukseni, johon alkoi kuulua enemmän ryhmitöitä ja itseohjautuvuutta.

Opettajat olivat moniammatillisia. Taustalla heillä ei välttämättä ollut vain opettajankoulutus, vaan saattoi olla vaikka sairaanhoitaja. Moni opettaja oli saattanut ajautua oppilaitokseen opettajaksi "vahingossa", työhistoria saattoi olla jotain aivan muuta. Parhaita opettajia olivat he, jotka eivät olleet liian teoreettisia, joilta tuli paljon käytännön esimerkkejä ja joiden puhe oli elävää ja tuntityöskentely monipuolista. Kyseiset opettajat eivät olleet turhan tiukkoja ja nipottajia, oli rento ote. Huonot opettajat olivat ns. turhantärkeitä, he pitivät kuivia luento-tyyppisiä tunteja, olivat siis päinvastaisia tapauksia kuin hyväksi kuvailemani opettajat.

Odotuksiini verraten, no, en oikein tiennyt millaista koulutus tulee olemaan, ala oli aika uusi, joten odotuksia ei oikein ollut. Varmaan osin tästä syystä opetus muokkautui koulutuksen aikana, tuli ylemmiltä tahoilta käskyjä, että "ei tehdäkään näin, vaan tehdään näin". Koulutussisältöihin olisin halunnut itsekin pystyä vaikuttamaan enemmän, että suuntautumisvaihtoehtoihin olisi paneuduttu enemmän. Ettei koulutus olisi ollut vain sellainen pintaraapaisu kaikkiin hoitoalan tehtäviin, vaan että olisi jo aiemmin koulutuksen aikana voinut valita opiskeltavaksi vain enemmän niitä itseä kiinnostavia aihealueita. Koulussa käytännön tehtävät olivat pääosin kivoimpia. Tietyt pakolliset työharjoittelut eivät olleet niin kivoja, tai no ainokaisena mieleen tulevana oli vuodeosastoharjoittelu. Tiesin jo, etten tule sinne suuntautumaan, se ei ollut mielestäni mieluisaa.

Opintojen päättyessä tuntui erittäin huojentavalta, etenkin, kun loppurutistus oli rankka. Meillä oli hirveästi tenttejä, minulla niitä oli jäänyt rästiinkin ja samaan aikaan vielä lopputyö. Koko viimeinen vuosi tuntui kyllä rankalta, yhdessäkin vaiheessa minulla oli 13 tenttiä.

Opintojen jälkeen

Koulutukselleni annan erittäin ison merkityksen. Niin omaa elämää kuin kasvatusalalla hoitamiani kasvatteja ja yhteiskunnallista vaikutusta ajatellen todella tärkeää työtä. Koen, että minulla on ollut paljon annettavaa kyseisellä alalla. Jos mietitään, pidinkö aikanaan opiskelua hyödyllisenä, no siihen aikaa töitä sai tehdä runsain mitoin eri tavalla kuin nykyään, ilman koulutustakin. Töitä riitti, vaikkei koulutusta ollut. Kun hakeuduin kouluun, koin, että koulutuksesta on kuitenkin hyötyä työpaikkaa hakiessa, vaikkei se siihen aikaan ollut vielä täysin välttämätöntä. Vuosien saatossa "papereista" oli hyötyä työhön pääsyssä, mutta ammatillisesti koen saaneeni parhaan opin työtä tekemällä, jo myös ennen koulutusta, en lähihoitajakoulussa.

Nykytietämykseni valossa pohdiskellessa, että olisiko minun kannattanut toimia jossain vaiheessa toisin, tulen miettineeksi, kuinka välillä haaveilin aikoinaan yliopisto-opinnoista. Ja silloin tietyllä tavalla harmitti se, ettei ole lukiopohjaa, mutta muuten olen tyytyväinen ja tykkäsin tehdä sitä työtä, jota tein. Siispä näin jälkikäteen ajatellen, todennäköisesti olisin toiminut jollain tavoin toisin, mutta en voi sanoa, ettenkö olisi silti tyytyväinen. Jos jotain olisin tehnyt toisin, se olisi varmaan lukion käyminen vaikka aikuisiässä iltalukiona ja sen jälkeen olisin yrittänyt jatko-opintoja

yliopistoon. Sitten kun lapsetkin tulivat kuvioihin, olisihan sitä voinut muitakin reittejä jatkokouluttautua, mutta hankalaa olisi ollut. Vaikka muitakin vaihtoehtoja on tullut pohdittua ja suunniteltua, elämäntilanteisiin nähden tämä on hyvä näin.

Haastattelu tehty joulukuussa 2020

Muistelun ylöskirjannut: Eetu Ehrukainen

Tekstin julkaisutiedot: Marjo Ehrukainen & Eetu Ehrukainen 2021. Koulumuisteluni.

Kasvatuksen historian ENSYklopedia. Helsinki: Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian seura. URL https://www.kasvhistseura.fi/sites/kasvhistseura.fi/files/Marjo%20Ehrukaisen%20koulumuisteluja_0.pdf